תלמוד בבלי · ראשונים · פסקי תוספות · סדר מועד

פסקי תוספות על מועד קטן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פסקי תוספות על מועד קטן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פסקי-תוספות-על-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פירוש א 6
פירוש ב 6
פירוש ג 6
פירוש ד 6
פירוש ה 6
פירוש ו 6
פירוש ז 6
פירוש ח 6
פירוש ט 6
פירוש י 7
פירוש יא 7
פירוש יב 7
פירוש יג 7
פירוש יד 7
פירוש טו 8
פירוש טז 8
פירוש יז 8
פירוש יח 8
פירוש יט 8
פירוש כ 8
פירוש כא 8
פירוש כב 8
פירוש כג 8
פירוש כד 9
פירוש כה 9
פירוש כו 9
פירוש כז 9
פירוש כח 9
פירוש כט 9
פירוש ל 9
פירוש לא 9
פירוש לב 9
פירוש לג 9
פירוש לד 10
פירוש לה 10
פירוש לו 10
פירוש לז 10
פירוש לח 10
פירוש לט 10
פירוש מ 10
פירוש מא 10
פירוש מב 10
פירוש מג 11
פירוש מד 11
פירוש מה 11
פירוש מו 11
פירוש מז 11
פירוש מח 11
פירוש מט 11
פירוש נ 11
פירוש נא 12
פירוש נב 12
פירוש נג 12
פירוש נד 12
פירוש נה 12
פירוש נו 12
פירוש נז 12
פירוש נח 12
פירוש נט 13
פירוש ס 13
פירוש סא 13
פירוש סב 13

פירוש סג 13
פירוש סד 13
פירוש סה 13
פירוש סו 13
פירוש סז 14
פירוש סח 14
פירוש סט 14
פירוש ע 14
פירוש עא 14
פירוש עב 14
פירוש עג 15
פירוש עד 15
פירוש עה 15
פירוש עו 15
פירוש עז 15
פירוש עח 15
פירוש עט 15
פירוש פ 15
פירוש פא 15
פירוש פב 16
פירוש פג 16
פירוש פד 16
פירוש פה 16
פירוש פו 16
פירוש פז 16
פירוש פח 16
פירוש פט 16
פירוש צ 17
פירוש צא 17
פירוש צב 17
פירוש צג 17
פירוש צד 17
פירוש צה 17
פירוש צו 17
פירוש צז 17
פירוש צח 18
פירוש צט 18
פירוש ק 18
פירוש קא 18
פירוש קב 18
פירוש קג 18
פירוש קד 18
פירוש קה 18
פירוש קו 19
פירוש קז 19
פירוש קח 19
פירוש קט 19
פירוש קי 19
פירוש קיא 20
פירוש קיב 20
פירוש קיג 20
פירוש קיד 20
פירוש קטו 20
פירוש קטז 20
פירוש קיז 21
פירוש קיח 21
פירוש קיט 21
פירוש קכ 21
פירוש קכא 21
פירוש קכב 21
פירוש קכג 21
פירוש קכד 21
פירוש קכה 22
פירוש קכו 22

פירוש קכז 22
פירוש קכח 22
פירוש קכט 22
פירוש קל 22
פירוש קלא 22
פירוש קלב 23
פירוש קלג 23
פירוש קלד 23
פירוש קלה 23
פירוש קלו 23
פירוש קלז 23
פירוש קלח 24
פירוש קלט 24
פירוש קמ 24
פירוש קמא 24
פירוש קמב 24
פירוש קמג 25
פירוש קמד 25
פירוש קמה 25
פירוש קמו 25

פירוש א

לא חייבה תורה בפרט ועוללות רק בשעת בצירה. ד"ה כך מידל: דף ד ע"ב

פירוש ב

רבים צריכין אפילו חפירה מותר במועד ובאין צריכין להן חפירה אסור חטיטה מותר רק שלא יכוין מלאכתו במועד ודיחיד חטיטה נמי אסור. דין זה בגמרא: דף ה ע"א

פירוש ג

מדליק נרות לרבים במבואות אפילים זוכה להקביל פני שכינה ולכן זכה קיש ויצא ממנו שאול שאביו נר הדליק נרות לרבים:

פירוש ד

כשמקום הקבר ניכר היטב למעלה אין לציין בפנים למטה ויש מפרשים דדוקא בחול המועד קאמר. ד"ה אין: שם ע"ב

פירוש ה

סככות ופרעות בית הפרס אף ברשות הרבים החמירו חכמים: שם

פירוש ו

כל סאה שיש בה רובע שנתערב (באוצר) ימעט יפחות מן הרובע או יוסיף על הסאה כיון שהאיסור רק מפני מראית העין עירב במתכוין אפילו חטה אחת אסור. כל איסור דאורייתא שריבה בה בשוגג מותר במזיד אסור. (ד"ה שיש): דף ו ע"א

פירוש ז

מתקנין דרכים לעולי רגלים ומקואות: שם

פירוש ח

כלאי זרעים מותר מן התורה באכילה ובהנאה:

פירוש ט

התחיל לרבצו מים קודם שהיו בו זרעים וזורעו שרי לרבצו במועד. ד"ה שרי: שם ע"ב

פירוש י

כותל חצר סמוך לרשות הרבים או שיש לחוש לגנבים מותר לבנותו כדרכו אבל בינו ובין חבירו [וכן כותל גינה] אסור אלא טח בצרור או טח בטיט או בהוצא ודפנא ולסתור לכתחילה ולבנות אפילו רעוע אסור אלא דאיכא סכנה שגוהה לרשות הרבים ואם נתעצל שהיה סבור להמתין לא מיקרי כוון מלאכתו:

פירוש יא

מצורע בתחילת ראיית הכהן אם יש שם שער לבן מטמאו מיד ודינו כמוחלט שטעון פריעה ופרימה ואם לא ראה שער לבן מסגירו שבעה ימים ובימי הסגירו אין טעון פריעה ופרימה ובשביעי של הסגר אם מצא בו שער לבן או פשה הוא מוחלט אבל עמד בעיניו טעון הסגר שני ובשביעי אם מצא שער לבן או פשה הוחלט ואם עמד בעיניו טהור הוא ומצורע מוסגר ומצורע מוחלט טעונין שלוח חוץ לשלש מחנות ומטמא הבא עמו לבית. הנרפא מתוך מוחלט טעון שתי צפרים ומגלח שערו וטובל ומותר לבא במחנה ואסור בתשמיש המטה כל שבעה ולסוף שבעה חוזר ומגלח ולמחרת ביום שמיני טובל ומביא אשמו וחטאתו ועולתו ומנחה ולוג שמן אבל טהור מתוך הסגר אין טעון קרבן ודוקא בשבעת ימי ספרו אסור בתשמיש המטה אבל מוחלט ומוסגר שניהם מותרין. ד"ה אמר רבי וד"ה בהסגר: דף ז ע"א

פירוש יב

המלקט עצמות אביו בו ביום אוכל בשר ושותה יין:

פירוש יג

לספוד מתו קודם לרגל שלשים יום שרי בחנם. ד"ה דקא: דף ח ע"ב

פירוש יד

אין חופרין כוכין במועד כדי שיהא מזומנין לכשימותו במועד ויו"ט שני מותר למיגז ליה אסא. ד"ה אין: שם

פירוש טו

עושין נברכת לכבס בהן בגדי המת [וה"ה] שאר צרכיו [מותר לעשות בשוק] בזמן הזה שרובן מפורסמין. ד"ה ועושין וד"ה וארון: שם

פירוש טז

יכולין לתקן הארון במועד אף בחצר שאין המת בתוכה ולחפור כוכין לצורך המת: בא"ד

פירוש יז

מותר להחזיר במועד גרושתו מן הנישואין אבל לא מן האירוסין. ד"ה אבל: שם

פירוש יח

אשה הטובלת מותרת ליטול צפרניה:

פירוש יט

הדיוט תופר כדרכו לצורך המועד אומן שבא לתפור יעשה תפירות רחבות אחת למעלה ואחת למטה. לא יאמר לאומן עכו"ם לתקן מלבושיו ובגדיו. דבר האבד היינו שנפסד ומתקלקל. ד"ה ההדיוט: דף י ע"א

פירוש כ

ממתחין המטות אבל לא מסרגין אף שתי בלא ערב. ד"ה במסרגין: שם

פירוש כא

אין נוקרין רחיים. ד"ה ר' יהודה: שם

פירוש כב

מותר להטיל ברזלים ברגלי סוסים. ד"ה למשקל: שם ע"ב

פירוש כג

אסור לבנות בית הרחיים. דין זה בגמרא שם:

פירוש כד

מותר לבנות מקום שיאכל בו הסוס ולא לבנות בית הסוס: ג"ז שם

פירוש כה

קירוד וקירצוף כעין שלנו מותר במועד ואסור ביו"ט דהוי פסיק רישיה. ד"ה ואין: שם

פירוש כו

מותר להחליק יריעה באבן זכוכית. ד"ה כסכוסי: שם

פירוש כז

אסור לקמט בגדי נשים אף אם צורך המועד ולקמט בית ידיהן. ד"ה קטורי: שם

פירוש כח

מותר להסיר גבשושית בבית. ד"ה מוליא: שם

פירוש כט

מי שיש לו פרקמטיא למכור ונזדמן לו לוקח או יום השוק שימכרנה עתה ביוקר אסור אבל לצורך המועד מותר לקנות בגדים ובהמה או שאין למוכר מה שיאכל ומותר למכור כדי לאכול ולשתות בריוח יותר והלואה נוהגין להתיר: ד"ה פרקמטיא וד"ה ובדבר: שם

פירוש ל

פרקמטיא שהקרן נפחת מותר למוכרו במועד: בא"ד

פירוש לא

כותב ומעלה בערכאות. דין זה בגמרא: דף י"א ע"א

פירוש לב

למגדל מצודה קטנה שרי ולא הגדולה: שם

פירוש לג

עושה מעקה לגג שלשה ולמרפסת י' טפחים: שם

פירוש לד

מתקנין ציר צינור ומנעל ומפתח וקורה ודלת שנשברה אף שנשברה קודם מועד: שם

פירוש לה

רק לא יכוין במועד אפילו בטורח מועט: שם

פירוש לו

אין לכבוש בשר ודגים מלוחים בחומץ שאין ראוין לאוכלן מיד ואינן אבודין אבל באבודין שרי: שם

פירוש לז

לשתות מים באכילת דגים נמנעין מפני אנינות הלב אך לגוף מרפא. ד"ה כוורא: שם

פירוש לח

איסור מלאכת חול המועד מדרבנן.

פירוש לט

אריס אבל עושה על ידי אחרים בדליכא דבר אבד דבאבד שרינן להרביץ משיגיע עונת המים ולא ישכירו עצמן ובהמתן וכליהן וכן כשבעל הקרקע אבל. ד"ה רבן: שם ע"ב

פירוש מ

אם יש לאבל סופרים ומלמדים ופועלים לא יעשו מלאכה בביתו ובבית אחר מותר ובימי אבלו לא ישכיר אלא לדבר אבד ואם היה לו פשתן להעלות מן המשרה יעשה ע"י אחרים ואם אין שם אומן בעיר יעשה בעצמו בדבר אבד: שם

פירוש מא

מקבלי קיבולת אסור בשבת ויו"ט ואבל ור"ת לא רצה להתיר כשבנה ביתו. ד"ה אמר: דף יב ע"א

פירוש מב

שני אחין שאירע דבר לאחד נועלין חנותן:

פירוש מג

ישראל ועכו"ם שיש להן שדה יאמר לו טול אתה בשבת ואני בחול:

פירוש מד

אחד הוציא תבן לפועליו מערב שבת כדי שיטלום בשבת ולא רצה ליהנות ממנו:

פירוש מה

כל שאינו עושה אינו אומר לעכו"ם ועושה באבל ובמועד:

פירוש מו

עשה עכו"ם מלאכתו במועד שרי:

פירוש מז

ישראל נותן מלאכתו לעכו"ם ומתנה עמו שלא יעשנה במועד. ואסור למדוד ולמנות [ולשקול]:

פירוש מח

בחול מותר להרביץ בהמות ואף כמכחול בשפופרת:

פירוש מט

בדבר האבד לא בעינן שינוי במלאכה:

פירוש נ

מותר לתקן חביות ברייפא וסדקין. המתין עד המועד שהיה סבור שיכול להמתין ובמועד רואה בו דבר אבד שרי במועד. בצירת יין ודריכתו והבאתו לצורך מועד שרי ושלא לצורך אסור. טחן והותיר מותר ובלבד שלא יערים אע"ג דהערמה שרי ביו"ט. רוצה העכו"ם לתת בחובו ובענין אחר לא יפרענו שרי. הבטיחו העכו"ם ליתן לו לפני המועד והמתין לפי שסבור להמתין עד אחר מועד ועתה מתקלקל וכל כהאי גוונא שרי:

פירוש נא

טוחנין לצורך המועד ולא בעי שינוי לצורך אוכל נפש ואפי' כוון מלאכתו ואין צריך לצמצם שלא יטחון יותר מכדי צורכן וכן להטיל שכר ולקוץ עצים:

פירוש נב

לא יערים לטחון בכוונה יותר מצורכו וכל כי האי גוונא הערמה מותרת. מותר למלוח ביו"ט גרמא גרמא וצורבא מרבנן דניים בספינה ובעירובי תבשילין אסור הערמה:

פירוש נג

דבר שהוא מותר והעושהו סבור שהוא אסור ואפילו הכי עושה מיקרי עבריין. טבעת שיש עליה חותם מותר באיש דלא שייך ביה שליף ומחוי:

פירוש נד

קוצץ עצים וצריך רק לנסורת לשאר דברים:

פירוש נה

יש לו דברים במקום שאין משתמר יכניסם בצינעה לביתו לא יסיע ממונו מעיר לעיר אם לא דבר האבוד אפי' דבר האבוד לא יכוון מלאכתו במועד ואפילו בטורח בעלמא אם כוון יאבדו ואפילו לא כוון יעשה רק בצינעה:

פירוש נו

כותל גוהה סותרו ובונה:

פירוש נז

חייטין כובסין ספרין שרו לעשות בארבעה עשר בניסן לצורך מועד:

פירוש נח

מי שיש לו כלים במקום משתמר לא יפנה אותן דרך רה"ר מבית לבית אף בצינעה אם לא בדבר אבוד אבל בינו ובין חבירו מותר:

פירוש נט

אין מביאין כלים אלא לצורך המועד כמו כד מבית הקדרין שלא יאמר תקנו שם:

פירוש ס

מוכרי פירות מוכרין בצינעה כשאין ניכרין שהן לצורך המועד אבל דברים הניכרין לצורך המועד כעין דגים מותר אף בפרהסיא וכן תבלין. ד"ה אין: דף י"ג ע"א

פירוש סא

אין חנוונין רשאין לפתוח חנותן למכור במועד כדרך שעושין בחול אלא בצינעה יעשו אע"פ שנהגו למכור פת וכמה דברים בפרהסיא דברים שאין עשויין להתקיים מותר. לא ילקט עשבים למכור לשוק שאין דרכן לאכול במועד:

פירוש סב

אלו מגלחין במועד הבא מבית האסורין אפילו של ישראל דבעודו חבוש אין נוח [לו] לגלח: ד"ה והיוצא: שם ע"ב

פירוש סג

אין נידוי פחות משלשים יום: ד"ה ומנודה: דף יד ע"א

פירוש סד

עשרים וארבעה משמרות של כהנים וכן עשרים וארבעה של לוים ובכל שבוע הולך לירושלים משמר כהנים ולוים ועשרים וארבעה אנשי מעמד חציין הולכים שם וחציין נשארו בבתיהם ומתפללים על הקרבנות:

פירוש סה

אומן שחלה בערב הרגל צ"ע אם יכול לגלח במועד: ד"ה אומן:

פירוש סו

מותר לגלח קטן ברגל: דין זה בגמרא:

פירוש סז

אין מונעין רפואה לבהמה:

פירוש סח

יום ראשון דאבל דאורייתא חתן וי"ט שני של גליות לא דחי שלשים אבילות מנהג אבותינו תורה היא ואבל אסור בתספורת ל' יום מדרבנן: ד"ה עשה: שם ע"ב

פירוש סט

אסור להשכיר עצמו למלאכת היתר ולקבלת שכר הוי דרך חול. כותב אדם לעצמו תפילין ומזוזות ולאחרים בחנם: ד"ה ר' יוסי: דף יט ע"א

פירוש ע

דברים שבצינעה נוהג ברגל: ד"ה קברו: שם ע"ב

פירוש עא

אבל חייב בקריעה ובעטיפת ראש ואסור בתספורת ותכבוסת ולהניח תפילין ובשאילת שלום ובדברי תורה וברחיצה ובנעילת סנדל כשיוצא לדרך נועל כשחוזר לעיר חולץ ואסור בתשמיש המטה ואינו משלח קרבנותיו. מנודה אסור בתכבוסת ותספורת ומספקא לן אי נוהג נידוי ברגל ואי חייב בעטיפת ראש ובקריעה ואי אסור להניח תפילין ושאילת שלום וכפיית המטה ובנעילת סנדל ובתשמיש המטה בניו ובני ביתו מותרין לישב בתוך ארבע אמותיו ומותר לדבר אליו. מוחרם אסור ללמוד לאחרים ואסור במלאכה כי אם כדי פרנסתו בצמצום. מנודה מותר במלאכה ובדברי תורה מת בית דין שולחין וסוקלין את ארונו. מצורע נוהג צרעתו ברגל וטעון עטיפת ראש ואסור בתספורת וכיבוס ומותר בתשמיש המטה עד ימי ספרו ואז אסור וחייב בקריעה ומותר בדברי תורה ומספקא לן אי אסור בתפילין ובכומתא וסודרא ואי אסור בעשיית מלאכה וברחיצה ובנעילת סנדל וכל הני דמספקא לן שרי [דספק] דרבנן לקולא:

פירוש עב

יכולין להתיר למנודה עתה שאחר שלשים יום תחול ההתרה משם ואילך:

פירוש עג

תלמיד שנידה לכבודו נידויו נידוי לתלמידיו וחביריו ואם בפני רבו נידה אינו נידוי או אם נידה לקנות לו שם:

פירוש עד

שומע אזכרה מחבירו מנדהו ומיפר לאלתר:

פירוש עה

הקורא לחבירו עבד או ממזר נפסק בש"ס לנדותו:

פירוש עו

אחד הכה לבנו (קטן) [גדול] יותר מדאי ונדוהו:

פירוש עז

העושה שלא כשורה צריך נידוי:

פירוש עח

העובר אפילו איסור דרבנן היה משמתינן [ליה] בשעת האיסור ולא אחר שעבר כבר:

פירוש עט

נידהו בפניו צריך להתיר בפניו:

פירוש פ

ריב"ל שלח אחר אחד שלשה פעמים ולא בא אמר אילו חרמתי אדם הוה מחרימנא [ליה]. כל שפשטו בו בית דין יד אע"פ שחזרו וקרבוהו אינו נפטר מן העולם בשלום:

פירוש פא

חל ז' [שלו] בשבת ערב הרגל מותר לגלח במועד ואם שביעי ערב רגל אינו שבת יגלח בו ביום:

פירוש פב

כשאין גילוחו ערב יו"ט אלא שלשה ימים קודם אין ניכר דלכבוד הרגל גילח:

פירוש פג

מותר ליטול ציפורנים זו בזו אך לא בתער ומספרים:

פירוש פד

מותר ליטול שפת הפה המעכבת המאכל ודוקא על ידי שינוי: ד"ה בקשו: דף יח ע"א

פירוש פה

העולין מטומאה לטהרה מותרין לכבס וכן מצורע שמטנפין בגדיהן תמיד בדם מגופן: ד"ה העולים: שם ע"ב

פירוש פו

מצוה לגלח קודם הרגל אם הוא בעל שיער ואסור לגלח במועד לבד הבא ממדינת הים ברגל אפילו הלך להרויח ויצא מבית האסורין אפילו של ישראל ומנודה שפייס קודם לרגל ושלמו שלשים ימי נידוי ברגל או נידוי שלנו שהוא שבעה וכל אלו אסורין בימי אבלו תכפוהו אביליו מיקל בתער ולא במספרים במים ולא בנתר כיבוס אסור לכל לבד מהני וגם מטפחות ידים וספרים והספג וזבין וזבות ונדות ויולדות כשפוסקות במועד דוקא וכן בגדי קטנים עתה. יש להחמיר במי שאין לו אלא חלוק אחד וכן בכלי פשתן:

פירוש פז

יש להחמיר שלא לכתוב אגרת שלום ואין היתר לכתוב בעוגל אך באותיות חתוכות ופסוקות אין זו כתיבה: ד"ה וטווה: דף יט ע"א

פירוש פח

חייב להניח תפילין בתשעה באב ולא בחול המועד וכן נוהג ר"י: ד"ה ר' יוסי: שם

פירוש פט

אין לגדל פתילה במועד ושמא גם ע"י עובד כוכבים אסור ואף לפתילות בית הכנסת דלאו מצוה יתירה כציצית:

פירוש צ

משנסתם הגולל חל אבילות והנשאר בביתו חל מכי אהדר אפיה מהקוברין: ד"ה הקובר: שם

פירוש צא

לא גילח ערב הרגל לא יגלח עד אחר הרגל ואם לא רחץ סמוך לחשיכה שרי לרחוץ במועד: ד"ה שאם: שם

פירוש צב

שמנה [שבעה] ימים לפני הרגל יגלח ערב הרגל ואם לא גילח יגלח אחר הרגל ויום ז' עולה לכאן ולכאן ושבעה לפני רגל בטלה ממנו תורת שלשים: דין זה בגמרא: שם ע"ב

פירוש צג

מי שגררתו חיה מונין משעה שנתייאשו לקוברו:

פירוש צד

שבעה ימים כלין בשביעי במקצת יום ולא מקצת לילה: ד"ה אפילו: דף כא ע"ב

פירוש צה

ערב הרגל לא ירחץ בשחרית אלא סמוך לחשיכה ואף בחמין ובין שלישי בין רביעי וחמישי וששי לפני הרגל: ד"ה שאסור: דף יט ע"ב

פירוש צו

אין הבראה במועד ואף אחר המועד לא דאין הבראה אלא ביום קבורה וביום שמועה ואין מברין בחנוכה ור"ח:

פירוש צז

יום או שעה לפני הרגל בטל ממנו תורת שבעה נקבר ברגל מונה שבעה אחר הרגל והימים שעברו עליו מן הרגל למנין שלשים וכנגד ימים שעברו עליו מקילין לו בימי אבלו להיות מלאכתו נעשית על ידי אחרים חוץ מביתו ועבדיו עושין בצינעה בביתו בחדרים. שמע שמועה בשבת עולה לו מן המנין נקבר תוך הרגל וחל י"ט אחרון יום

חמישי ויום ששי מתחיל מנין שבעה מיום שבת. אין מברכין ברכת אבלים בשבת ולא במועד וקורע אחר שבת:

פירוש צח

שמועה רחוקה אינו צריך קריעה ולא הבראה:

פירוש צט

אין מקצת לילה ככולו לא לשבעה ולא לגלח עד יום שלשים. בא"ד:

פירוש ק

מי ששמע ביום ל' שאין יכול להתאבל כמי ששמע לאחר שלשים דמי. יום שלשים כעשרים ותשעה לענין שמועה רחוקה מת הבן ביום שלשים הוי כלפניו שמע שמועה קרובה לאחר רגל אין הרגל מועיל לו כיון שלא שמע לפני רגל:

פירוש קא

שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה קורע. לא שייך הלכה כדברי המיקל באבל באמוראי:

פירוש קב

האומר לחבירו השאילני חלוק ומצא אביו מת לא יקרענו:

פירוש קג

בתוך שבעה קורע ולא אחר כן אבל [על] אביו ואמו קורע והולך ולא נודע שיעוריהן:

פירוש קד

על חמיו וחמותו ובן חמיו מתאבל בפניהן ברחיצה וסיכה ונעילת סנדל ותספורת ודוקא בפניהן:

פירוש קה

הקורע מיושב חוזר וקורע מעומד:

פירוש קו

אבל אסור במלאכה כל ז' מלבד עני המתפרנס מן הצדקה ואין לו מה יאכל מותר משלישי ואילך בצינעה. ברחיצה [כל גופו] אסור בחמין ובצונן. פניו ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר. יולדת רוחצת אף תוך שבעה ומי שלא חף כמה ימים ראוי להתיר לו ושמא בצונן מותר כל אדם לחוף רחיצה רק תוך שבעה. נעילת סנדל של עור אסור אבל של בגד אף ביה"כ מותר (וכ"ש) אבל כשיוצא לדרך נועל ואינו חולץ עד שיגיע לביתו. מנהג ותיקין מבטל הלכה אבל מנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא כטועה בשיקול הדעת. אסור לקרות בתורה בנביאים וכתובים ואם רבים צריכין לו דין או הוראה מותר וגבי תשעה באב תניא קורא במקום שאין רגיל וכן שונה באיוב ובירמיה ותינוקות של בית רבן בטלין וצ"ע אם ג"כ מותר גם לאבל ובכפיית המטה קל תשעה באב מאבל וברחיצה חמור דאסור להושיט אצבעו בתשעה באב במים. ד"ה ואסור: דף כ"א ע"א

פירוש קז

אבל יום ראשון אסור להניח תפילין כל היום ובשני מניח ואם באו פנים חדשות שלא ראוהו כל ימי אבלו חולץ בפניהן. ד"ה חולץ: דף כ"א ע"א

פירוש קח

אבל כל שבעה אסור במלאכה ואם אין לו מה יאכל מותר משלישי ואילך כגון יום ד' בתוך ביתו בחדרו אבל מצוה לשכניו שלא להצריכו למעשה ידיו כל שבעה:

פירוש קט

יש מקום נוהגין שאבל הולך בתשעה באב לבית הכנסת משלישי ואילך. ד"ה מכאן: שם ע"ב

פירוש קי

כל שלשה ימים אסור לשאול שלום לאחרים ולא אחרים לו ואם נתנו לו שלום לא ישיב אך יודיעם כי אבל הוא משלשה ועד שבעה לא ישאל בשלום אחרים ולא אחרים בשלומו ואם שאלוהו משיב כדרכו ואין חילוק בין אביו ואמו לשאר קרובים משבעה עד שלשים בשאר קרובים שואל בשלום אחרים והם לא ישאלוהו ואם שאלוהו משיב כדרכו ובאביו ואמו כך הדין משבעה ועד שנים עשר חדש. מי שלא ראה חבירו אבל פעם ראשונה

שיראהו עד שלשים אומר תתנחם מאבל שאירע לך ולאחר שלשים יאמר תתנחם ולא יפרש וכן לאביו ואמו לאחר י"ב חדש וצ"ע עד כמה. ד"ז בגמרא: שם

פירוש קיא

אחד מן הקרובים שבא אצל קרוביו האבלים תוך שבעה קודם שעמדו מנחמין מונה עמהם אם בא ממקום קרוב דהיינו מהלך יום אחד והוא שנשאר בבית גדול מכל האבלים והגדול שבא ממקום קרוב אינו בטל אצל הצעירים ומונה לעצמו לא שנא בא ממקום קרוב לא שנא הלך לבית הקברות והוא הדין א' מן הבינונים שאינו גדול הבית בא ממקום קרוב לא ימנה עם הבינונים כי עם גדול הבית ימנה: ד"ה דאתא: דף כב ע"א

פירוש קיב

נקבר כדי לפנותו אם פינוהו תוך שבעה לא יתחיל האבילות עד שיסתם הגולל השני ואם פינוהו אחר שבעה מסתימת גולל ראשון ימנו אבל נקבר על דעת שלא יפנוהו ומלכו ופינוהו אף תוך שבעה ימנו מסתימת גולל ראשון: ד"ה מהדריתו: שם

פירוש קיג

עכשיו אין נוהגין לחלוץ כתף על אביו ואמו: ד"ה מעשה: שם ע"ב

פירוש קיד

שלשים יום לתספורת ראשו ושפמו וכל שער שיש לו. האשה מותרת בנטילת שער אחר שבעה ורש"י התיר לסרוק שער במסרק: ד"ה לגיהוץ: דף כז ע"ב

פירוש קטו

מת אביו ואמו קודם רגל לא בטלה ממנו גזרת ל' לענין גילוח דכל התלוי בל' רגל מפסיקו ובאביו ואמו עד שיגערו בו חביריו. ד"ה עד: דף כ"ב ע"ב

פירוש קטז

אין נכנס לשמחה דהיינו סעודת שמחה ולא בכניסה לחוד. סעודת ברית מילה מותר ואף סעודת חופה מותר דסעודת מצוה היא וכל שבוע הבן וישוע הבן על כל המתים ל' יום ועל אביו ואמו י"ב חדש אא"כ היתה סעודת מצוה: ד"ה ולשמחת: שם

פירוש קיז

צ"ע באדם כשר או שעומד בשעת יציאת נשמה אם צריך לקרוע עליהן:

פירוש קיח

סרבל וסודר וקפא אינן בכלל קריעה:

פירוש קיט

על שאר מתים לא יתחיל הקרע אצל גרונו אך מתחת שפת המלבוש כמו נגד החזה או נגד הכרס יקרע ולא יבדיל למעלה על אביו ועל אמו יבדיל:

פירוש קכ

שולל אחר שבעה תפירות עראי בלא אחוי ומאחה אחר שלשים שתופרו כל צורכו על אביו ואמו שולל לאחר שלשים ואין מאחה לעולם ואשה שוללת מיד. על שאר מתים קורע בכלי על אביו ואמו ביד על שאר מתים בסתר שלא בפני העם על אביו ואמו בפני העם וכן לנשיא:

פירוש קכא

ת"ח שמת בית מדרשו בטל יום קבורה לבד ולא שבעה ימים דאפילו רבו שלימדו חכמה אין יושב עליו אלא יום א' ולשאר מתים בשעת הוצאה לבד. העולם נוהגין לבטל כל זמן שהמת בעיר מנהג גרועה הוא אך עושין כן שלא ידחה צורכיו כי כולן ילכו ללמוד:

פירוש קכב

רבי חנינא היה אומר שמועות ואגדות הוא עצמו בבית האבלים:

פירוש קכג

שבת רביעית הרי הוא ככל אדם:

פירוש קכד

מתה אשתו ממתין שלשה רגלים שיעברו עליו ג' שמחות ושלא יהיו דיעות במטה יש לו בנים כונס תוך שלשים ובועל אחר שלשים אין לו בנים כונס אחר שלשים והתירו ג"כ לאשה שאין לה בנים. אין לו מי שישמשנו כי אם בנות גדולות אם אינן אצלו יש להקל

ואם הן אצלו יש להחמיר כי יש לו מי שישמשנו ובנים גדולים צריך עיון אך הכל לפי צורכי שימוש ואם הוא עשיר לשכור שמשים נראה להחמיר. אין לו בנים היינו בן ובת היו לו בנים ומתו לא קיים פריה ורביה בני בנים הרי הן כבנים ל"ש ברא לברתא וברתא לברא אבל תרי מחד לא קיים פריה ורביה אשה האבילה מבעלה לא הצריכוה שלש רגלים אלא לאחר שלשים ואף תוך שלשים מותרת למי שיש לו בנים קטנים כאחות אשת יוסף הכהן. ואפילו מת אביו ואמו מותר לישא תוך שנים עשר. ר"ה ויוה"כ וסוכות הוו שלשה רגלים. ד"ה עד: דף כ"ג ע"א

פירוש קכה

שלשים יום לגיהוץ פירוש ללובשו אבל להניח שרי. ד"ה כל: שם

פירוש קכו

כיבוס שלנו ואפילו גיהוץ שלנו מותר אחר שבעה. בא"ד:

פירוש קכז

עוסק במצוה אינו פטור ממצוה אלא בשעה שמתעסק בה:

פירוש קכח

העוסקין בהספד והמת לפניהן נשמטין אחד אחד וקורין והוא יושב ודומם הן מתפללין והוא מצדיק הדין ואומר הרבה חטאתי לפניך כו' ואף בשעה שאין מתעסק בצורכי המת פטור מק"ש ומלברך אך נהגו העם לברך ואפילו מת אחר ומשמרו פטור או מתו ואינו משמרו היו שנים אחד משמר ואחד קורא. לא יקרא ולא יניח תפילין תוך ארבע אמות:

פירוש קכט

אונן אינו מברך ברכת המוציא ואין מזמן ואין מזמנין עליו:

פירוש קל

בשבת ויו"ט מיסב כדרכו אוכל בשר ושותה יין:

פירוש קלא

אונן אסור בתשמיש המטה. לחתן התירו בעילת מצוה:

פירוש קלב

עטיפת ראש באבל עד החוטם צריך עיון אם הותר לו בדרך:

פירוש קלג

אין קורע אלא עליון החליף בגדים מתאחין:

פירוש קלד

תשמיש המטה ועטיפת ראש בביתו וכיבוס וללבוש בגדים מכובסין בשבת בתוך אבלו אסור נעילת סנדל בבית אסור אף בשבת ואנפילאות מותרין אף בחול ואינו מחזיר הקרע לאחוריו ובשוק בשבת אם אין מנעלין ברגליו יחזיר קרעו לאחוריו ויסיר עטיפתו ואם יש לו מנעלין מנעליו מוכיחים עליו וצ"ע עטיפת ראש וחזרת קרע אם חובה בשבת או רשות:

פירוש קלה

בן שלשים אין מתאבל עליו כל עיקר: ד"ה ר"ע: דף כ"ד ע"ב

פירוש קלו

מת יום אחד לפני ראש השנה יושב במקומו בשבת שאחר ראש השנה:

פירוש קלז

יום או שעה לפני הרגל בטלה ממנו תורת שבעה ומותר ברחיצה בחמין סמוך לערב מבעוד יום ולרש"י בי"ט בצונן דאילו בחמין אסור אלא פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מערב י"ט וכן הדין ששה ימים קודם הרגל. שבעה ימים לפני הרגל בטלה ממנו תורת שלשים ומותר לספר ערב הרגל אפילו בשחרית ואם אותו ערב רגל הוא שבת יגלח במועד ואם שמנה או עשרה עד שלשים אסור לספר עד הרגל ואם חל שמיני שהוא ערב הרגל בשבת מותר לגלח ע"ש שהוא שביעי ואם לא גילח לא יגלח במועד שבעה לפני הרגל דבטלה ממנו שלשים אם לא גילח ערב הרגל יגלח אחר הרגל ואין צריך להמתין עד סוף שלשים. ראש השנה ויום הכפורים כרגלים ואם מת לו מת ערב ר"ה ערב ר"ה וראש השנה הוי ארבעה עשר וכשבא יום הכפורים בטל ממנו תורת שלשים ויספר ערב יום הכפורים וכן מת ערב יום הכפורים יספר ערב סוכות ואם מת ערב סוכות

הרי ערב סוכות וסוכות ושמיני עצרת עשרים ואחד וביום תשיעי אחרי כן יספר ביום מקצת. הקובר מתו ברגל קורע בשעת מיתה או בשעת שמועה ומונה שבעה אחר הרגל והימים שעברו עליו ברגל מונה למנין שלשים ולא ימנה שמיני עצרת כ"א יום א' גם כנגד ימים שעברו ברגל יהא מלאכתו נעשית על ידי אחרים חוץ מביתו ובשאר אבלים אסור אם נשכרו קודם ימי אבלו אף חוץ לביתו אם לא בדבר האבוד וכאן אפילו בביתו עושין עבדיו בצינעה גם אין צריכין לנחמו כמנין ימים שעברו ולענין שמועה רחוקה מת ערב ר"ה למוצאי יה"כ נעשית רחוקה ואם מת ערב החג ושמע עשרה ימים אחר החג נעשית רחוקה דה"ל כשלשים ואחד אבל ביום שלשים הויא כלפני שלשים שמע שמועה בשבת ערב הרגל הואיל ושבת עולה בטלה ממנו שבעה ולענין אביו ואמו אף שבעה ימים לפני הרגל לא בטלה ממנו עד שיגערו בו חביריו:

פירוש קלח

חכם שקורעים עליו היינו שיודעין משמועותיו שחידש. למיימוני נהגו הבראה וקריעה במועד ולא ביום טוב שני ולבה"ג קורע במועד ביום קבורה ולא בשמועה וראבי"ה פירש דאף ביום קבורה לא קרעי:

פירוש קלט

על כל אדם העומד בשעת יציאת נשמה קורע לבד מהעושה עבירה להכעיס:

פירוש קמ

קורע על רבו שלימדו חכמה ולקרוע תלמידים זה על זה תלוי במנהג ואין מורין כן:

פירוש קמא

איחוי תופר כדרכו וריב"א אמר הוא הדין איחוי אריג ושולל כדרכו על רבו שולל מיד. חליצת סנדל וכל דין אבילות נוהג יום אחד על רבו:

פירוש קמב

מת אביו ואמו ושאר קרוביו קורע תחילה על אביו ואמו ומרחיק שלש אצבעות וקורע על שאר קרוביו אביו ואמו אינו מוסיף על קריעתם ולא קריעת אחרים עליהם אבל בשאר מתים אם שמע על אחיו קורע ושוב מוסיף על בנו:

פירוש קמג

קריעה עד לבו. הלכה כדברי המיקל באבל אפילו ביום ראשון:

פירוש קמד

נזדמן לו חלוק כל שבעה קורע ועל אביו ואמו אפילו אחר שבעה:

פירוש קמה

אין נוהגין עכשיו כפיית המטה:

פירוש קמו

צידוק הדין וקדיש יש אומרים דרך הליכה בחש"מ ויש אין אומרים ואם כן אפילו קדיש אין לומר אבל על אדם מופלג אומר במועד וחנוכה ופורים ובמנהגים אין לומר צידוק הדין במועד ובניסן כל החדש אומר דרך הליכה וכן בסיון עד אסרו חג וראבי"ה לא היה אומר כל שבעה אחר עצרת כ"א בהליכה דעצרת יש לה תשלומין כל שבעה: